

ΘΕΜΑ:ΤΟ ΠΡΩΙΜΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ.Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:ΡΟΥΣΣΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ:1340200900321

ΜΑΘΗΜΑ:ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΧΟΛΗ:ΝΟΜΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα.Η αρχή της διατήρησης.

Η νομική εργασία "Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα.Η αρχή της διατήρησης" που ακολουθεί έχει αναπτυχθεί με έναν συγκεκριμένο τρόπο.Αντλώντας πληροφορίες κυρίως από το σύγγραμμα του καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου κ.Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλο επιχειρήθηκε η προσέγγιση του θέματος.

Για τον προσδιορισμό της συγκεκριμένης έννοιας προτιμήθηκε η ιστορική αναδρομή.Συγκεκριμένα ανιχνεύθηκαν αρχικά τα αίτια της γένεσης του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος.Έπειτα,προσδιορίστηκε η σημερινή αντιμετώπιση που συναντά το θέμα από την Ελληνική νομική επιστήμη.Στη συνέχεια δόθηκε αναλυτικός ορισμός του "πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος" καθώς και "της αρχής της διατήρησης", πράγμα το οποίο εξιδεικεύθηκε.Ειδικά η

“αρχή της διατήρησης” που διαχωρίζεται σε απόλυτη και σχετική. Τέλος, παρατίθενται τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν εκ της εργασίας περί του θέματος και σχετική περίληψη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελ.
Η πολιτική αντίθεση	
Μονάρχη-κοινοβουλίου	3-4
Το κοινοβουλευτικό σύστημα υπό το πρίσμα της νομικής επιστήμης	4-5
Γνήσιο ή πρώιμο κοινοβουλευτικό Σύστημα	6
Ιστορική αναδρομή και νομική αφετηρία του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος	6-7
Η αρχή της διατήρησης	7-9
α. Σχετική αρχή της διατήρησης	8
β. Απόλυτη αρχή της διατήρησης	9
Βιβλιογραφία	9
Βασικά συμπεράσματα	10
Περίληψη	11

Η πολιτική αντίθεση μονάρχη-κοινοβουλίου

Μετά την αναγνώριση ανεξαρτησίας του Ελληνικού κράτους το 1830 το πολίτευμα υφιστάμενο τόσο τις ξενικές επιδράσεις αλλά και το πιεζόμενο από τα αιτήματα του λαού για ουσιαστικότερη αντιπροσώπευση υπέστη σημαντικές μεταβολές. Η δημιουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος οφείλεται στην πολιτική αντίθεση μονάρχου-κοινοβουλίου. Η αντίθεση αυτή αποτελεί τον πρόδρομο του κοινοβουλευτικού συστήματος που οδήγησε σταδιακά σε δημοκρατικότερες μορφές κυβέρνησης. Η κατοχή της κυβέρνησης αποτελούσε τον επιδιωκόμενο σκοπό των δύο βασικών πολιτικών οργάνων της εποχής εκείνης, του μονάρχη και του κοινοβουλίου. Η δημιουργία του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος, οφείλεται στη προσπάθεια να δοθεί λύση, να υπάρξει συμβιβασμός στις πολιτικές αντιθέσεις δύο αντίθετα ιστάμενων πολιτικών δυνάμεων: του μονάρχη και του κοινοβουλίου. Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα δηλαδή η εξάρτηση της κυβέρνησης από τη βουλή, εξασφάλισε την ισορροπία της πολιτικής αντίθεσης μονάρχη κοινοβουλίου. Η αντίθεση αυτή υπήρξε κοινό χαρακτηριστικό των ευρωπαϊκών, που εισήγαγαν το κοινοβουλευτικό σύστημα, το οποίο καθιερώθηκε σε κάθε χώρα μετά από αγώνες για αυτό άλλωστε απέκτησε και εθνικό χαρακτήρα. Βέβαια η αντίθεση αυτή δεν υφίσταται πλέον στη σύγχρονη δημοκρατική πραγματικότητα. Η ισοστάθμιση λοιπόν αυτή των εξουσιών υπήρξε επίσης κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα πρώτης διαμόρφωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος στα διάφορα κράτη που οφείλεται στην κατά εποχή εκείνη ισχυρή ακόμα

θέση του μονάρχη. Η παραπάνω ισορροπία, η "κατανομή εξουσίας", πραγματοποιήθηκε με το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα ως εξής: ο μονάρχης διατήρησε την εξουσία διορισμού της κυβέρνησης, όμως το κοινοβουλευτικό σύστημα απέκτησε το δικαίωμα να εκφράζει την εμπιστοσύνη του προς αυτήν.

Το κοινοβουλευτικό σύστημα υπό το πρίσμα της νομικής επιστήμης

Η στάση που κράτησε η νομική επιστήμη γενικότερα και ειδικότερα η Ελληνική-απέναντι στο πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα την περίοδο της δημιουργίας του δεν υπήρξε ιδιαίτερα θετική. Η Ελληνική νομική επιστήμη ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτική και δεν βοήθησε στη γένεση και έπειτα στην προοδευτική εξέλιξη του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος. Εκ των προαναφερθέντων απορρέει ως συμπέρασμα πως η γενικότερη ενασχόληση με το κοινοβουλευτικό σύστημα, δεν υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Βασικό στοιχείο είναι ότι παρά ότι το Ελληνικό κοινοβουλευτικό σύστημα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον τα Ελληνικά συγγράματα ασχολήθηκαν κυρίως με το κοινοβουλευτικό σύστημα στην αλλοδαπή. Έτσι, η έρευνα του κοινοβουλευτικού συστήματος γενικότερα και ειδικότερα του Ελληνικού δεν υπήρξε ελπιδοφόρα στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται και στα Ελληνικά Συντάγματα. Το κοινοβουλευτικό σύστημα δεν συνταγματοποιείται ούτε με την αναθεώρηση του 1911 και οι πρώτες ακαδημαϊκές μελέτες εμφανίζονται μετά το 1920.

Μια βασική αιτία είναι ότι υπάρχουν διαφωνίες των Ελλήνων συγγραφέων περί του κοινοβουλευτικού συστήματος. Άλλοτε υποστηρίζεται ότι ο “πυρηνός” του κοινοβουλευτικού συστήματος είναι η κοινοβουλευτική ευθύνα των υπουργών, ενώ σε άλλες περιπτώσεις το βάρος αποδίδεται στην ανάδειξη της κυβέρνησης. Ειδικότερα στην Ελληνική νομική επιστήμη υπάρχει σύγχυση όσον αφορά την ιστορική έναρξη του κοινοβουλευτικού συστήματος εξαιτίας της εσφαλμένης ταύτισης κοινοβουλευτικού συστήματος και της αρχής της δεδηλωμένης.

“Γνήσιο” ή πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα

Πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα είναι το κυβερνητικό σύστημα κατά το οποίο η κυβέρνηση αναδεικνυόμενη από τον ανώτατο άρχοντα εξαρτάται από το κοινοβούλιο, δηλαδή διατηρείται από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, ελεγχόμενη κατά τη διάρκεια του βίου της από τη μειοψηφία. Το λεγόμενο “γνήσιο” κοινοβουλευτικό σύστημα αποτελεί μια μορφή “διανομής εξουσίας” ανάμεσα στο κοινοβούλιο και στον μονάρχη, που δεν υπάρχει στη σύγχρονη εποχή ούτε και στη χώρα της δημιουργίας του. Ορθότερο είναι να χρησιμοποιείται ο όρος “πρώιμο” που εκφράζει ότι το σύστημα δεν έχει ωριμάσει ακόμη. Πράγμα που ανταποκρίνεται στη πραγματικότητα.

Ιστορική αναδρομή και νομική αφετηρία του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος

Η ταύτιση του κοινοβουλευτικού συστήματος και η αρχή της διατήρησης προκάλεσε γενικότερη σύγχυση γύρω από την έννοια του κοινοβουλευτικού συστήματος. Στο ερώτημα πότε εισήχθη το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα στην Ελλάδα η απάντηση της νομικής επιστήμης είναι το 1875. Πριν απλώς υπήρχαν "κοινοβουλευτικές τάσεις" ή "δείγματα κοινοβουλευτισμού". Η ημερομηνία όμως δεν ισχύει για την συνταγματοποίηση του κοινοβουλευτικού συστήματος. Το 1927 το κοινοβουλευτικό σύστημα τοποθετείται *expressis verbis* στο Ελληνικό συνταγματικό κείμενο. Όμως η άποψη αυτή δεν ευσταθεί διότι παραγνωρίζει τη ζωντανή νομική πραγματικότητα. Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα περιέχεται στο σύνταγμα του 1864.

Η αρχή της διατήρησης

Σύμφωνα με την κοινοβουλευτική αρχή της διατήρησης "η κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής. Η αρχή αυτή ρυθμίζει μόνον τη διατήρηση, όχι όμως και την ανάδειξη της κυβέρνησης στην εξουσία. Ο ανώτατος άρχοντας διορίζει την κυβέρνηση και η βουλή εκφράζει την εμπιστοσύνη της προς αυτήν. Η κοινοβουλευτική αρχή της διατήρησης εμφανίζεται με δύο όψεις την θετική δηλαδή την διατήρηση της κυβέρνησης στην εξουσία και την αρνητική που σημαίνει την υποχρέωση παραίτησης της κυβέρνησης εφόσον καταψηφιστεί στο κοινοβούλιο. Η εφαρμογή της πρώτης οδηγεί αναγκαία στην εφαρμογή της

δεύτερης. Επίσης δεν είναι δυνατή η εφαρμογή της μίας από τις δύο αρχές αλλά είναι αναγκαία η ταυτόχρονη εφαρμογή τους. Η αρχή της διατήρησης διακρίνεται σε σχετική και απλή.

α. Σχετική αρχή της διατήρησης

Σχετική κοινοβουλευτική αρχή της διατήρησης είναι εκείνη κατά την οποία " η κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της παρούσας βουλής ". Την περίοδο 1864-1875 η αρχή της διατήρησης στην Ελλάδα εφαρμόζεται κυρίως με την σχετική της μορφή. Δεν θεωρείται λοιπόν απαραίτητο να διαθέτει η κυβέρνηση την κοινοβουλευτική πλειοψηφία όταν η βουλή δεν είναι παρούσα, δηλαδή δεν βρίσκεται σε σύνοδο. Η αρχή της διατήρησης εμφανίζεται στην Ελλάδα μετά την έξωση του Όθωνα. Η σχετική αρχή της διατήρησης ενσωματώνεται στο Σύνταγμα του 1864. Βέβαια δεν περιέλαβε ρυτά διατυπωμένο κανόνα, κατά τον οποίο η κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής. Το πρώτο Σύνταγμα που ρητά καθιέρωσε το κοινοβουλευτικό σύστημα είναι της Βενεζουέλας το 1874. Η μη ρητή αναγραφή της αρχής της διατήρησης δεν συνιστά κατά συνέπεια " παράλειψη " ούτε και άρνηση του κοινοβουλευτικού συστήματος, αλλά οφείλεται στο ότι κανένα από τα Συντάγματα της εποχής εκείνης δεν περιείχε παρόμοια διάταξη. Κοινό χαρακτηριστικό στις Ευρωπαϊκές χώρες είναι ότι προηγήθηκε η εφαρμογή του κοινοβουλευτικού συστήματος και ακολούθησε η γραπτή του διατύπωση.

β.Απόλυτη αρχή της διατήρησης

'' Απόλυτη κοινοβουλευτική αρχή της διατήρησης είναι εκείνη κατά την οποία η κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής'' Η υποχρέωση αυτή της κυβέρνησης δεν έχει χρονικό περιορισμό. Το Σύνταγμα καθιερώνει την απόλυτη αρχή της διατήρησης. Η κυβέρνηση οφείλει πάντοτε να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής και όχι μόνο της παρούσας βουλής.

Βιβλιογραφία

Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος '' Οργάνωση και λειτουργία του κράτους(Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου)'' Τόμος Β

Ο ίδιος '' Γενική Συνταγματική Θεωρεία(Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου)'' Τόμος Α

Scmitt '' Die Prinzipien des Parlamentarismus

Kelsen'' Vom Wesen und Wert der Demokratie

Μάνεσης '' Εγγυήσεις τηρήσεως του συντάγματος''

Κυριακόπουλος'' Κοινοβουλευτισμός''

Σαρίπολος'' Σύστημα κοινοβουλευτικής κυβερνήσεως

Από τον διαδικτυακό τόπο '' www.greek-laws.gr

Βασικά συμπεράσματα

Συμπερασματικά, κρίνεται άξιο να επισημανθεί πως το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα και η αρχή της διατήρησης κατέχουν μια σημαντική θέση στη σύγχρονη συνταγμαπολιτική πραγματικότητα.

Η πολιτική αντίθεση μονάρχη-κοινοβουλίου αποτέλεσε το λίκνο της γέννησης του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος και οδήγησε την ορθή κατανομή εξουσίας. Η στάση όμως που κράτησε η Ελληνική νομική επιστήμη δεν υπήρξε ελπιδοφόρα, πράγμα που αποτέλεσε τροχοπέδη για την πρόοδο του κοινοβουλευτικού συστήματος. Άλλωστε το κοινοβουλευτικό σύστημα εμφανίζεται στον Συνταγματικό χώρο το 1927.

Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα κατανέμει την εξουσία ανάμεσα στο κοινοβούλιο και τον ανώτατο άρχοντα και συνδέεται με την αρχή της διατήρησης με την οποία η κυβέρνηση οφείλει να έχει την εμπιστοσύνη της βουλής. Η αρχή της διατήρησης διακρίνεται σε σχετική και απόλυτη με την πρώτη να καθιερώνει το Σύνταγμα. Συγκεφαλαιώνοντας, εκ των προαναφερθέντων απορρέει ως συμπέρασμα πως το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα και η αρχή της διατήρησης είναι δύο ιδιαίτερα σημαντικές αρχές που συμβάλλουν ενεργά στην πρόοδο και εξέλιξη της συνταγματικής πολιτικής του τόπου.

Περίληψη Το πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα αναπτύχθηκε από την πολιτική αντίθεση του μονάρχη και του κοινοβουλίου και κατανέμει ορθά την εξουσία

ανάμεσα στα δύο πολιτικά όργανα. Παρόλο λοιπόν τη σπουδαιότητα του, η Ελληνική νομική επιστήμη δεν επέδειξε ανάλογο ενδιαφέρον. Χαρακτηριστικό είναι ότι δεν συνταγματοποιείται μέχρι το 1927. Το πρώτο κοινοβουλευτικό σύστημα εμφανίστηκε στο Σύνταγμα το 1864 και το 1927 *expressis verbis*. Η αρχή της διατήρησης που ρυθμίζει την σχέση κυβέρνησης βουλής διακρίνεται σε απόλυτη και σχετική. Η απόλυτη αρχή της διατήρησης καθιερώνεται από το Σύνταγμα. Τέλος πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα και αρχή της διατήρησης συνδέονται άρρηκτα και συντελούν στη πρόοδο και εξέλιξη της δημοκρατίας